

Modyfikacja postaw uczniów szkoły podstawowej wobec osób odmiennych kulturowo - streszczenie rozprawy doktorskiej

Problematyka poruszona w rozprawie dotyczy kształtowania i modyfikowania postaw wobec osób odmiennych kulturowo. Motywacja do podjęcia refleksji naukowo-badawczej z zakresu modyfikacji postaw wobec osób odmiennych kulturowo na podstawie treści z zakresu edukacji międzykulturowej wynika z sygnalizowanej przez środowiska akademickie nieustannej potrzeby poszerzania materiału empirycznego ze wskazanego obszaru, w szczególności w odniesieniu do gruntu szkolnego i misji, jaka współcześnie przypisywana jest szkole. Ponadto coraz wyraźniejsze w społeczeństwie polskim silne tendencje do zwracania się ku postawom etnocentrycznym i ksenofobicznym jedynie ukazują, jak nagłą kwestią jest uzupełnianie wiedzy na temat własnej kultury i historii, kształtowanie pozytywnych postaw wobec osób odmiennych kulturowo i modyfikowanie tych, które są negatywne, czy choćby obojętne. Największe oczekiwania i zadania w tym zakresie stawiane są przed szkołami i ośrodkami akademickimi.

W Polsce zdecydowana większość badań nad postawami dzieci i młodzieży wobec odmienności kulturowej i osób odmiennych kulturowo ma charakter diagnostyczny. Rzadkie są natomiast badania przyczynowo-skutkowe, dlatego też celem badań zawartych i omówionych w niniejszej rozprawie była próba określenia skuteczności oddziaływania edukacyjnego w zakresie modyfikowania postaw uczniów szkoły podstawowej wobec osób odmiennych kulturowo.

W związku z tym autorka zdecydowała się na opracowanie i przeprowadzenie badań metodą eksperymentu pedagogicznego według planu Solomona. Na potrzeby badań opracowano autorski program edukacyjny z zakresu edukacji międzykulturowej pt. *KOPEZ (Kultura–Odmienność–Postawy–Edukacja–Zmiana)*. Uznano, że jego realizacja pozytywnie wpłynie na postawy uczniów wobec osób odmiennych kulturowo.

Ekspertyzm przeprowadzony został w roku szkolnym 2015/2016. Wzięło w nim udział 90 uczniów klas VI uczęszczających do jednej z lubelskich szkół podstawowych. Badanie prowadzone było na terenie szkoły, do której uczęszczali uczniowie.

Praca składa się z pięciu rozdziałów. Trzy pierwsze dotyczą aspektów teoretycznych, a dwa kolejne wątków metodologicznych i empirycznych. Dodatkowo praca opatrzona została wstępem, zakończeniem, bibliografią, spisem tabel, wykresów i rysunków oraz aneksem, który

zawiera Program edukacyjny z zakresu edukacji międzykulturowej KOPEZ (Kultura-Odmienność-Postawa-Edukacja-Zmiana) oraz narzędzia badawcze.

W rozdziale pierwszym zaprezentowano analizę pojęcia odmienności kulturowej. Odwołując się do doświadczeń zgromadzonych przez różne dziedziny i dyscypliny nauki, przedstawiono różne spojrzenie na odmienność, warunki jej dostrzegania i postrzegania oraz koncepcje czy też kategorie jej opisu. Ponadto starano się uchwycić istotę odmienności kulturowej i scharakteryzować istotny dla niej związek między kulturą a społeczeństwem.

Rozdział drugi stanowi wielostronną analizę pojęcia postawy. Zaprezentowano różne podejścia do definiowania, kształtowania i zmiany postaw. Uwzględniono również złożony opis zagadnienia postaw nietolerancyjnych i poddano analizie poszczególne ich komponenty, odwołując się do rozstrzygnięć terminologicznych, etiologicznych i profilaktycznych.

Rozdział trzeci stanowi charakterystykę współczesnych procesów społeczno-kulturowych, których wzmożona obecność wpływa na potrzebę włączania do kształcenia ogólnego zagadnień i metod z zakresu edukacji międzykulturowej.

W rozdziale czwartym opisano kwestie metodologiczne pracy. Zawiera on paradygmat badań, cel eksperymentu i podejmowanych oddziaływań edukacyjnych, problemy badawcze i hipotezy robocze. Ponadto w rozdziale tym znajduje się charakterystyka: metod i technik badawczych, terenu i organizacji badań oraz osób badanych.

Rozdział piąty został poświęcony analizie wyników badań z zakresu modyfikacji postaw uczniów szkoły podstawowej wobec osób odmiennych kulturowo. Analizie poddano wyniki uzyskane w zakresie każdego z badanych komponentów postaw: poznawczego, emocjonalnego i behawioralnego, porównując zróżnicowania poziomów wyjściowych i końcowych wiedzy, dyferencjału semantycznego i dystansu społecznego.

Autorka ma nadzieję, że poruszona w niniejszej pracy tematyka, a przede wszystkim opublikowane wyniki badań, pomogą w projektowaniu i wdrażaniu działań edukacyjnych z zakresu edukacji międzykulturowej, w szczególności z zakresu kształtowania i modyfikowania postaw w stosunku do odmienności kulturowej i osób odmiennych kulturowo.

Melanyne Zyborska-Zmuda